

การพัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5*

TEACHER SKILL DEVELOPMENT IN INCLUSIVE LEARNING MANAGEMENT
FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS AT BAN NON THAN WITTAYA
SCHOOL KHON KAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 5

สถิตย์ จันดี¹, เชิดศักดิ์ ศรีสง่าชัย²

Satit Jandee¹, Choedsak Srisangchai²

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

Sripatum University, Khon Kaen Campus^{1,2}

Email : mum0648703666@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม 2) พัฒนาครูให้มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวม 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าต่อการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของครู การดำเนินงานใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการ) ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart โดยดำเนินงานเป็น 2 วงรอบ คือ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การนิเทศภายใน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินความสามารถ แบบสังเกตและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการควบคู่กับ การนิเทศภายใน ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า 5 คน มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนประชุมเชิงปฏิบัติการอยู่ที่ร้อยละ 31.00 และหลังประชุมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90.00 เพิ่มขึ้นร้อยละ 59.00 แสดงให้เห็นว่าครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนสามารถจัดทำแผนได้ครบถ้วน ถูกต้อง ค่าเฉลี่ยรวม 4.35 อยู่ในระดับดี วงรอบที่ 2 ใช้กลยุทธ์การให้คำชี้แนะและการนิเทศภายใน เพื่อติดตามและยกระดับทักษะการจัดกิจกรรมของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าที่ยังไม่ผ่าน ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถจัดกิจกรรมครบทั้ง 7 ขั้นตอนได้ ค่าเฉลี่ยรวม 4.08 อยู่ในระดับดี แสดงถึงพัฒนาการที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ด้านความพึงพอใจ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามี่มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะครู ค่าเฉลี่ย 4.59

อยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.61 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะครู; การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม; เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ABSTRACT

This study aimed to achieve four objectives: 1) to develop teachers' knowledge and understanding of inclusive learning management, 2) to enhance teachers' skills in organizing inclusive learning activities, 3) to examine the satisfaction of the research participants toward inclusive learning management, and 4) to investigate students' satisfaction with the teachers' instructional practices. The research was conducted using an action research approach based on the framework of Kemmis and McTaggart (1988) and was implemented in two cycles: 1) a workshop and 2) internal supervision. The sample group consisted of 5 teachers from Ban Non Than Wittaya School, selected through purposive sampling. The research instruments included a knowledge test, a competency assessment form, an observation form, and a satisfaction questionnaire for the participants. Data were analyzed using descriptive statistics, specifically the mean.

The results of the study revealed that: In the first cycle, a combined strategy of workshops and internal supervision was implemented. The five participants exhibited a substantial improvement in their knowledge and understanding of inclusive learning management. The average pre-workshop score was 31.00 percent, which increased to 90.00 percent post-workshop, reflecting a 59.00 percent gain. These results indicate a statistically significant enhancement in all participants' comprehension of inclusive learning management. Regarding lesson planning, all participants were able to develop complete and accurate inclusive learning management plans, with an overall mean score of 4.35, evaluated at a good level. In the second cycle, a coaching strategy integrated with internal supervision was employed to monitor and further enhance the instructional skills of participants who had not yet met the expected standards. Findings revealed that participants successfully implemented all seven steps of the learning activities, achieving an overall mean score of 4.08, also rated at a good level, demonstrating concrete and continuous professional development. Concerning satisfaction, participants reported the highest level of satisfaction with the teacher skill development process, with a mean score of 4.59, whereas students indicated the highest level of satisfaction with

the learning process, with a mean score of 4.61. These findings underscore the effectiveness and quality of inclusive learning management practices.

Keywords : Teacher Skill Development; Inclusive Learning Management; Children with Special Needs

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เรื่อง สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาในมาตรา 10 วรรคสอง กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่อง ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ วรรคสาม กล่าวว่า การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและ ความช่วยเหลืออื่นใด ทาง การศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และจากพระราชบัญญัติ การจัดการ การศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เรื่อง สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 กล่าวว่า คนพิการ มี สิทธิทางการศึกษาดังนี้ (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจน ตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทาง การศึกษา (2) เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบทางการศึกษาโดยคำนึงถึง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษ และ (3) ได้รับการศึกษา ที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้ง การจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบ ทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของคนพิการแต่ละประเภทและ บุคคล มาตรา 8 วรรค 5 กล่าวว่าสถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษาให้ถือเป็นการเลือก ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย และในมาตรา 19 กล่าวว่ากำหนดให้ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามที่กฎหมาย กำหนด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 เป็นต้นมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นแนวทางที่จัดให้เด็กทุกคนเรียนใน โรงเรียนปกติ โดยไม่ถูกแยกออกจากสังคม ครู ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ปกครองต้องร่วมกันปรับ แนวคิด หลักสูตร และวิธีสอนให้ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพสูงสุดของ แต่ละบุคคล และสร้างกำลังคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีสมรรถนะสูง และพร้อมอยู่ในสังคมแห่งการ เรียนรู้ตลอดชีวิตผู้บริหารควรพิจารณาปัญหาและอุปสรรค เช่น ความยากลำบากในการเรียนรู้และ ความยืดหยุ่นของวิธีการสอน หากโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองได้ จำเป็นต้องปฏิรูปเพื่อคำนึงถึง ความหลากหลาย (Diversity) ของผู้เรียน และหาความต้องการเฉพาะบุคคลเพื่อให้ทุกคนประสบความสำเร็จ ครูจึงควรใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตาม ศักยภาพการศึกษาแบบเรียนรวมสอดคล้องกับชีวิตจริงและหลักสิทธิมนุษยชน โดยโรงเรียนต้องมี

นโยบายที่ชัดเจนและเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลและสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. 2562) กำหนดให้การศึกษาต้องลดความเหลื่อมล้ำ และเปิดโอกาสแก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม รวมทั้งผู้พิการและผู้มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรวมที่ไม่เพียงตอบสนองต่อผู้พิการ แต่ยังส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนทุกคนในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมและเหมาะสม (ภัทรนันท์ อิงภู, 2555)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละบุคคล จึงได้จัดการอบรมการจัดการเรียนการสอนให้กับครูในโรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา เนื่องจากมีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นการใช้วิธีการสอนที่มีความหลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 เพื่อพัฒนาครูให้ม้ทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.3 โรงเรียนจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรียนรวมกับเพื่อนในห้องได้อย่างมีความสุข

3.4 เป็นข้อเสนอเทศสำหรับผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1988) เพื่อพัฒนาทักษะครูด้านการพัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา โดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ (Spiral) แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) วันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ.2568 สรุปผลการศึกษาดังนี้ คือ การนิเทศติดตาม และให้คำปรึกษาชี้แนะ (Coaching) มีรายละเอียดกลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่มีความสนใจเข้าร่วมเพื่อ พัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 5 คน แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบบันทึกประชุม แบบสัมภาษณ์ แบบนิเทศ แบบประเมินแผนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ แบบประเมินการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้และแบบประเมินความพึงพอใจตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในวงรอบที่ 1 ตามกระบวนการดำเนินการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกต (Observation) 4) การสะท้อนผล (Reflection โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา คือ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 2) การนิเทศภายใน โดยใช้ข้อมูลจากการบันทึก การประชุม การสัมภาษณ์การประชุมเชิงปฏิบัติการการสัมภาษณ์ การนิเทศภายใน การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมวิจัย ปรากฏผลดังนี้

1) ผลการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรวม จากการทดสอบและการบรรยายด้านการจัดการเรียนรู้ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมโดยรวมเพิ่มมากขึ้น ก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการค่าร้อยละ 31.00 หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการค่าร้อยละ 90.00 อยู่ในระดับมาก

2) ผลการพัฒนาด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม จากการบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจ และการนิเทศภายในทั้ง 2 กิจกรรม พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมโดยรวมได้อย่างถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน ประสบความสำเร็จในระดับดีค่าเฉลี่ย 4.35

3) ผลการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวม จากการนิเทศภายในทั้ง 2 กิจกรรม พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมทุกขั้นตอน โดยภาพรวมผู้เข้าร่วมมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอยู่ใน ระดับดี โดยค่าเฉลี่ยรวมของทุกคน \bar{X} เท่ากับ 4.33 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เข้าร่วม

สามารถเลือกใช้วิธีการสอน เทคนิคในการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และจัดการประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อพิจารณาผลการประเมินแยกรายบุคคล พบว่าผู้เข้าร่วมศึกษา คนที่ 1, คนที่ 3, คนที่ 4 , คนที่ 5 อยู่ในระดับดี ในขณะที่ผู้เข้าร่วมศึกษาคนที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนว่าผู้เข้าร่วมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการเลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย การกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ดังนั้น ผลการประเมินนี้สรุปได้ว่ากลุ่มผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมอยู่ในระดับดีมาก แต่ยังมีผู้เข้าร่วมบางคนที่ต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมซึ่งควรนำไปปรับปรุงและเสริมสร้างทักษะใน วงรอบที่ 2 เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ทุกคนมีความพร้อมและเท่าเทียมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมอย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการเรียนรู้แบบเรียนรวม กลุ่มผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมโดยรวมเพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับดีมาก

1) ด้านทักษะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรวม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมโดยรวมได้อย่างถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอนอยู่ในระดับดี

2) ด้านทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าโดยรวมสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เมื่อพิจารณาผลการประเมินแยกรายบุคคล พบว่าผู้เข้าร่วมศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ คนที่ 1 คนที่ 3 คนที่ 4 และคนที่ 5 อยู่ในระดับดี ในขณะที่ผู้เข้าร่วมคนที่ 2 อยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้น ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมพิจารณาในการดำเนินการพัฒนาทักษะครูด้านความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมจำนวน 5 คน เพื่อกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจะได้นำไปประยุกต์ใช้และแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังไม่บรรลุผล ให้การจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรวมมีคุณภาพโดยได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การนิเทศภายใน ให้คำชี้แนะในวงรอบที่ 2 ต่อไป

จากผลการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบ ตามวัตถุประสงค์การศึกษาค้นคว้า การพัฒนาทักษะครูด้านการเรียนรู้แบบเรียนรวม ได้โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การนิเทศภายในโดยสรุปได้ดังนี้

วงรอบที่ 1 โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน สรุปได้ว่า ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการเรียนรู้แบบเรียนรวม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม โดยรวมเพิ่มมากขึ้น การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม โดยรวมมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดี ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวม ด้านความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรวม โดยรวมได้ถูกต้องทุกคน ด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 5 คน โดยรวมสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวม อยู่ในระดับดีมาก แต่ยังมีผู้ศึกษาค้นคว้าคนที่ 2 ที่ต้องได้รับการพัฒนาใน

บ้างประเด็นเพิ่มเติม มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรวม ยังไม่เพียงพอในการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรวม ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้านการจัดการเรียนรู้ แบบเรียนรวม ในโรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา

ผู้ร่วมศึกษา คั่นคว่า	คะแนนการทดสอบ 20 คะแนน				ความแตกต่าง	
	ก่อนการประชุม		หลังการประชุม			
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
คนที่ 1	5	25.00	18	90.00	13	65.00
คนที่ 2	6	30.00	18	90.00	12	60.00
คนที่ 3	6	30.00	17	85.00	11	55.00
คนที่ 4	7	35.00	18	90.00	11	55.00
คนที่ 5	7	35.00	19	95.00	12	60.00
ค่าเฉลี่ย	6.20	31.00	18.00	90.00	11.80	59.00

ตารางที่ 2 แสดงผลการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมในโรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา

รายการ						
ขั้นที่ 1	การเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.25	3.30	4.00	4.00	4.00
ขั้นที่ 2	การใช้เทคนิคที่ช่วยกระตุ้นความสนใจ	4.80	3.32	4.40	5.00	4.60
ขั้นที่ 3	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้	4.30	3.32	4.40	4.70	4.70
ขั้นที่ 4	การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา	4.13	3.05	4.38	4.38	4.38
ขั้นที่ 5	การส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ และการตัดสินใจ	4.25	3.17	4.38	4.38	4.50
ขั้นที่ 6	การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้	5.00	3.42	4.88	4.88	4.88
ขั้นที่ 7	การประเมินผลการเรียนรู้	4.63	3.17	4.63	4.63	4.50
รวมค่าเฉลี่ย		4.48	3.25	4.44	4.25	4.51

วงรอบที่ 2 กลยุทธ์การนิเทศภายในทั้ง 2 กิจกรรม พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาคั่นคว่าทุกคนมีทักษะและสามารถจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบเรียนรวม ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พร้อมทั้งจะสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า จากการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม โรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา ตามกรอบเนื้อหาทั้ง 3 ขั้นตอน โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของเคมมิสและแมกแทกการ์ท (Kemmis และ McTaggart) โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายในบรรลุปเป้าหมายทั้ง 3 ขั้นตอน ส่งผลให้ครูโรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา จัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมที่มีความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตาม ศักยภาพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม โรงเรียนบ้านโนนทันวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยมีผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 5 คน การดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 วงรอบ ได้แก่ วงรอบที่ 1 ประกอบด้วยกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศติดตามภายใน ส่วนวงรอบที่ 2 เป็นการนิเทศติดตาม พร้อมให้คำแนะนำและชี้แนะ ได้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า 5 คน จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลัง การประชุมเชิงปฏิบัติการ มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการอยู่ที่ร้อยละ 31.00 และหลังการประชุมอยู่ที่ ร้อยละ 90.00 เพิ่มขึ้นร้อยละ 59.00 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการอบรมและการนิเทศมีประสิทธิผลในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมใน

2) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า 5 คน มีทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี (4.31) ส่วนด้านทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถวางแผนและจัด กิจกรรมได้อย่างเป็นระบบ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี (4.41) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมและการนิเทศอย่างเป็นรูปธรรม

3) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมในระดับมากที่สุด (4.59) เช่นเดียวกับผู้เรียนที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับมากที่สุด (4.61) แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลและความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมต่อผู้เรียน ทั้งในการพัฒนาทักษะครูและการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนอย่างชัดเจน

การพัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม โรงเรียนบ้านโนนทันวิทยาโดยใช้ กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในจำนวน 2 วงรอบ ส่งผลให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถดำเนินกิจกรรมการ เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิจสุพัฒน์ บังวรธรม (2566) ที่พบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับการนิเทศภายในมีผลต่อการพัฒนาทักษะและความสามารถของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มผลการพัฒนาที่ เกิดขึ้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจารย์ พานิช และ ปิยาภรณ์ มั่นขยจิตร์ (2563) ที่พบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการคือกระบวนการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงควบคู่การสะท้อนคิด โดยผู้เข้าร่วมได้

ปฏิบัติ วิเคราะห์ ปรับปรุงงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนจากประสบการณ์ตรงนอกจากนี้ยังสนับสนุนผลการวิจัยของ พนิดา บำรุงกิจ (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาครูโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมืออย่างครบถ้วนตาม 4 ขั้นตอน คือ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชี้สอน ชี้ฝึกปฏิบัติ และชี้สรุปบทเรียนรวมถึงสอดคล้องกับผลการศึกษาโดยประสิทธิ์ ฤทธิ์รุ่ง (2561) ที่ระบุว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตรส่งผลให้ครูเกิดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

จากผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ช่วยส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่หลากหลายตามหลักการของการเรียนรวม อันเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน

จากการใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ในการพัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมโรงเรียนบ้านโนนทันวิทยาให้มีผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้วนั้น สามารถอภิปรายผลดังนี้

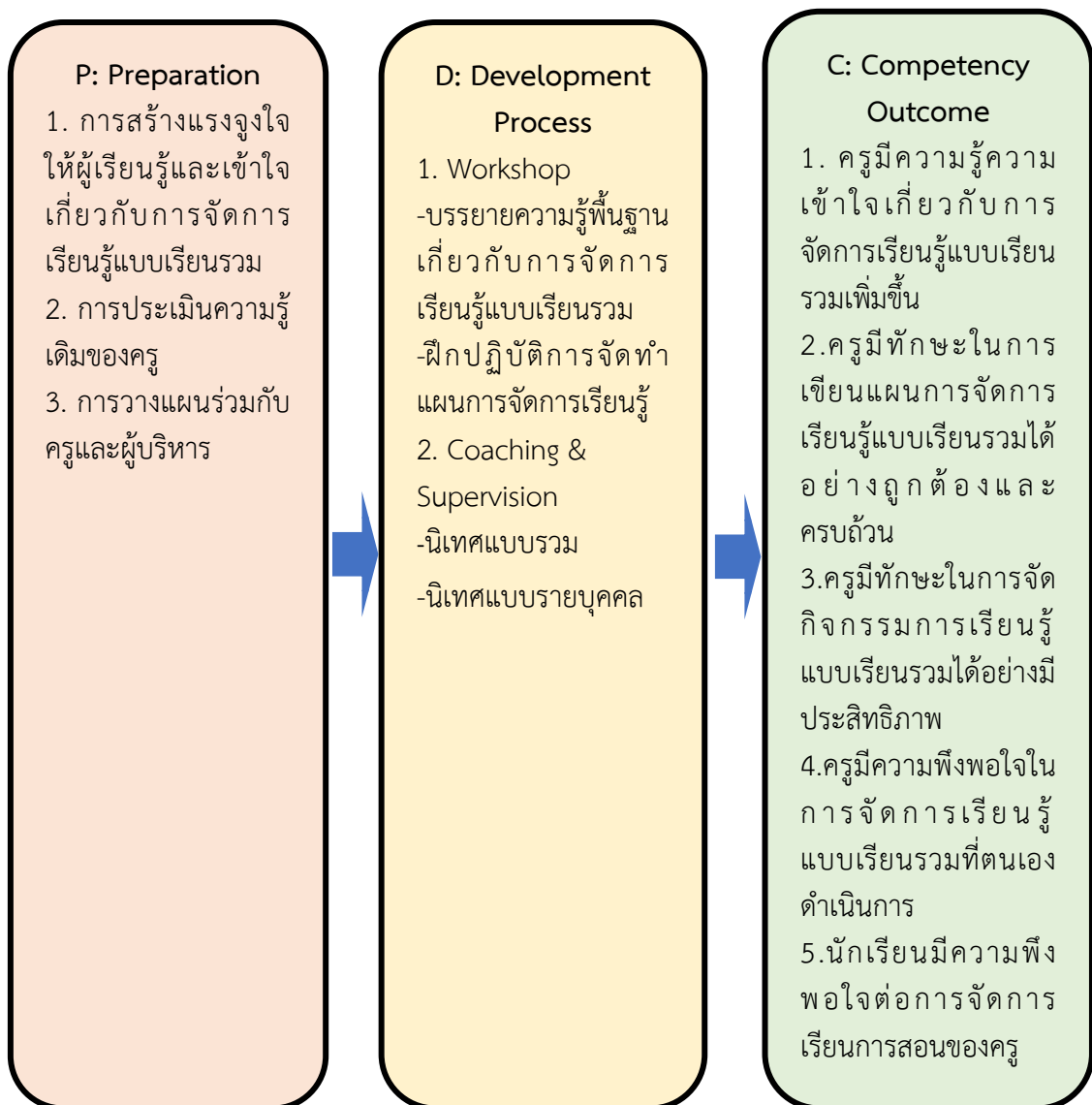
1) จากการใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยจัดกิจกรรมการบรรยาย กิจกรรมการฝึกปฏิบัติการกิจกรรมการปรับปรุงการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม มีผู้ศึกษาค้นคว้า และวิทยากรร่วมกันวางแผนกำหนดกิจกรรมจัดเตรียมเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้วแจ้งให้บุคลากรเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมทำให้บุคลากรผู้เข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ กิจสุพัฒน์ บังวรณ (2566) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า การใช้กิจกรรมฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาทักษะของครูให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่รองรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) จากการใช้กลยุทธ์การนิเทศภายใน โดยใช้กิจกรรมการให้คำปรึกษา และกิจกรรมการปรับปรุงแก้ไขทำให้ครูผู้เข้าร่วมศึกษาจำนวน 5 คน มีความรู้และเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนโดยคะแนนเฉลี่ยก่อนประชุมเชิงปฏิบัติการอยู่ที่ร้อยละ 31.00 และหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มขึ้นร้อยละ 90.00 ซึ่งสอดคล้องกับหลักการนิเทศภายในที่ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) กล่าวไว้ว่า เป็นกระบวนการสนับสนุนและติดตามครูอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นวางแผนปฏิบัติ ประเมิน และสะท้อนผล เพื่อให้ครูพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและเรียนรู้จากประสบการณ์จริงอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในว่าเป็นการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหารและครู ตลอดจนบุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมมือกันปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนอันจะนำมาซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาและผู้เรียนให้อยู่ในระดับพอใจ และสอดคล้องกับหลักการนิเทศภายในที่ พูนสุข พงษ์วิริยะกุล (2560) ที่กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในเชิงวิชาชีพ ถือเป็นการเรียนรู้แบบสองทาง ที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และสามารถสลับบทบาทกันได้

ตามความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างพลังร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน การนิเทศภายในเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศงานในหน้าที่ความรับผิดชอบถือเป็นการพัฒนาบุคลากรอีกรูปแบบหนึ่งที่อาจให้ผลรวดเร็ว เพราะผู้นิเทศภายในและผู้รับการนิเทศทำงานร่วมกัน และผู้นิเทศในเรื่องหนึ่งอาจเป็นผู้รับการนิเทศอีกเรื่องหนึ่งได้ในทำนองเดียวกันกับผู้รับการนิเทศก็อาจกลับไปเป็นผู้นิเทศในเรื่องที่ตนมีความสามารถสูงได้จึงเป็นการรวมพลังกัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ดีกว่าให้แต่ละคนปฏิบัติงานในลักษณะต่างคนต่างทำ การนิเทศภายในจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรวม

7. องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม โดยสามารถสรุปเป็นโมเดลได้ดังนี้

จากแผนภาพแสดงโมเดลการพัฒนาทักษะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม ที่เกิดจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เริ่มจากการวิเคราะห์ความรู้และความต้องการของครู เพื่อระบุจุดที่ควรพัฒนาต่อด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการควบคู่กับการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบกระบวนการนี้ ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดกิจกรรมเรียนรวมครูสามารถนำทักษะที่ได้ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ของการพัฒนานี้สะท้อนเป็นโมเดลที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการจัดอบรม ฝึกปฏิบัติ และนิเทศติดตามครูเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมอย่างสม่ำเสมอ

8.1.2 เน้นการปรับกิจกรรมให้ตอบสนองต่อความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียนทุกคน

8.1.3 ควรสนับสนุนการใช้สื่อและเครื่องมือการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน

8.1.4 ควรมีระบบติดตามผลและให้ข้อเสนอแนะ ทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการอย่างชัดเจน

8.1.5 ควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิควิธีหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น เพื่อเกิดความหลากหลายเพื่อจะนำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

8.2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ตลอดจนการนำผลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิควิธีหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น เพื่อเกิดความหลากหลายและเป็นแบบอย่างที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

8.3.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ตลอดจนการนำผลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

8.3.3 ควรมีการศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน และนำไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

กิจสุพัฒน์ บังวรณ. (2566). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร: ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียน ประถมศึกษาตอนปลาย. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. ปัตตานี : ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยาบริการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ ฤทธิ์รุ่ง. (2561). การนิเทศติดตามการสอนและการใช้เทคนิคการติดตามเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิชาการ.
- พนิดา บำรุงกิจ. (2562). บทบาทของการนิเทศติดตามในกระบวนการพัฒนาครูและการประเมินผลการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การศึกษาาร่วม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2568. จาก <https://www.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/01/MOE-Authority.pdf>
- พูนสุข พงษ์ชัชระกุล. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอการศึกษา.
- ภัทรนันท์ อิงภู. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในโรงเรียนแกนจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มัณฑยจิตร. (2563). การศึกษาคุณภาพสูงระดับโลก. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- Kemmis & McTaggart, R. (1988). *The Action research planner*. 3rd ed. Geelong : Deakin University, Austra.